ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátě složeném z předsedy JUDr. Radana Malíka a soudců JUDr. Barbary Pořízkové a JUDr. Pavla Molka v právní věci žalobce: **V. D. P.**, zast. Mgr. Petrem Václavkem, advokátem se sídlem Opletalova 1417/25, Praha 1, proti žalovanému: **Ministerstvo vnitra**, se sídlem Nad Štolou 936/3, Praha 7, proti rozhodnutí žalovaného ze dne 4. 11. 2021, č. j. OAM-84/ZA-ZA11-HA10-R2-2018, v řízení o kasační stížnosti žalobce proti rozsudku Krajského soudu v Plzni ze dne 24. 3. 2022, č. j. 60 Az 62/2021-58,

takto:

Rozsudek Krajského soudu v Plzni ze dne 24. 3. 2022, č. j. 60 Az 62/2021-58, **se zrušuje** a věc **se vrací** tomuto soudu k dalšímu řízení.

Odůvodnění:

I. Vymezení věci

[1] V projednávané věci žalovaný v záhlaví uvedeným rozhodnutím neudělil žalobci mezinárodní ochranu podle § 12, § 13, § 14, § 14a a § 14b zákona č. 325/1999 Sb., o azylu, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o azylu"), pro nesplnění zákonných podmínek pro udělení mezinárodní ochrany.

[2] Žalobu proti tomuto rozhodnutí Krajský soud v Plzni (dále jen „krajský soud") shora uvedeným rozsudkem zamítl. Konstatoval, že žádná ze žalobních námitek nebyla důvodná, neboť žalovaný dostatečně zjistil skutkový stav, přihlédl ke všem skutečnostem, jež vyšly v řízení najevo, své závěry řádně zdůvodnil, a proto napadené rozhodnutí nelze považovat za nepřezkoumatelné a nezákonné. Krajský soud také nepřisvědčil, shodně se žalovaným, tvrzení, že mohlo ve věci dojít k porušení Evropské úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod a Dodatkového protokolu č. 13 k této úmluvě.

II. Obsah kasační stížnosti a vyjádření žalovaného

[3] Žalobce (dále jen „stěžovatel") podal proti tomuto rozsudku krajského soudu kasační stížnost s kasačními námitkami dle § 103 odst. 1 písm. a), b) a d) zákona č. 150/2002 Sb.,

soudního řádu správního, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „s. ř. s.“), na základě kterých požaduje napadený rozsudek zrušit a věc vrátit krajskému soudu k dalšímu řízení.

[4] Stěžovatel namítá nesprávné posouzení právní otázky krajským soudem, který nesprávně interpretoval a aplikoval relevantní ustanovení zákona o azylu. Podle stěžovatele nedošlo ze strany krajského soudu ani žalovaného k dostatečnému zjištění skutkového stavu, v důsledku čehož nemohl být případ stěžovatele podřazen pod některý z ochranných statusů dle zákona o azylu. Stěžovateli podle jím předložených důkazů (rozsudek Lidového soudu ze dne 11. 4. 2006, úmrtní listy osob uvedených v rozsudku, část rozsudku Nejvyššího lidového soudu z roku 2005, Výzva k vzdání se ze dne 29. 12. 2015, rodný list k identifikaci) hrozí pronásledování a skutečné nebezpečí vážné újmy spočívající v uložení a vykonání trestu smrti v zemi původu v důsledku falešného obvinění z obchodování s drogami. Stěžovatel v souvislosti s tím uvedl, že v průběhu řízení unesl své důkazní břemeno při prokazování hrozící vážné újmy a pronásledování v zemi původu. Žalovaný měl v průběhu řízení v souladu se zásadou materiální pravdy tato tvrzení z pohledu zákona o azylu a kvalifikační směrnice vyvrátit či prokázat s více než přesvědčivou mírou pravděpodobnosti jejich irelevanci. Dle rozsudku Nejvyššího správního soudu ze dne 24. 8. 2017, č. j. 1 Azs 227/2017-36, a ze dne 30. 9. 2008, č. j. 5 Azs 66/2008-70, měl žalovaný v případě nemožnosti vyvrácení či doložení stěžovatelových tvrzení a důkazů z těchto dále ve svém rozhodnutí vycházet. Tímto měl stěžovatel naplnit požadavky pro přiznání „přinejmenším“ doplňkové ochrany podle § 14a odst. 1 a 2 písm. a), b) a d) zákona o azylu. Žalovaný měl stěžovatelem předložené podklady dezinterpretovat a zpochybnit důkazy, které svědčily v jeho prospěch. Podle názoru stěžovatele totiž žalovaný po celou dobu řízení považoval jeho žádost o udělení mezinárodní ochrany za zcela účelovou s cílem legalizace jeho pobytu na území ČR, což by mu samo o sobě nemělo být dle judikatury Nejvyššího správního soudu k tíži.

[5] Stěžovatel následně zdůrazňuje, že s ohledem na svůj vysoký věk je mimořádně zranitelnou osobou, což považuje za jeden z možných důvodů pro udělení doplňkové ochrany dle § 14a odst. 2 písm. b) zákona o azylu. Dále poukazuje na svou příslušnost k určité sociální skupině, jež konkrétně vymezuje jako „*skupinu osob trestně stíhaných a následně odsuzovaných k trestu smrti pro (domněle spáchané) drogové delikty*.“ V návaznosti na to uvádí, že žalovaný ani krajský soud tuto skutečnost v průběhu řízení neposoudili, přestože ji v žalobě explicitně uvedl, přičemž se opřel o relevantní zprávy ze země původu.

[6] Stěžovatel následně uplatnil námitku nepřezkoumatelnosti rozhodnutí krajského soudu pro nedostatek důvodů. Krajský soud se zabýval otázkami, které nebyly předmětem řízení a nebyly stěžovatelem vůbec namítány. Vytýká krajskému soudu, že nereagoval na argumenty obsažené v žalobě a pouze přejal argumentaci žalovaného, jež byla z velké části založena na spekulacích. Současně se nikterak nevypořádal s námitkou stěžovatele týkající se prokázání jeho kognitivních schopností vybavit si relevantní vzpomínky v rámci vedeného pohovoru. Na závěr kasační stížnosti stěžovatel odkazuje na zcela nesouvisející úvahy krajského soudu týkající se mimo jiné tzv. vylučující klauzule dle § 15 a § 15a zákona o azylu z důvodu (domnělého) spáchání trestného činu stěžovatelem v zemi původu. Podle názoru stěžovatele tak došlo k nepřípustnému překročení mezí správního soudnictví, a to v jeho neprospěch.

[7] Žalovaný ve svém vyjádření odkázal na správní spis, zejména na vlastní podání žádosti o mezinárodní ochranu, výpověď stěžovatele učiněnou ve správním řízení a na samotné správní rozhodnutí. Dle žalovaného bylo během správního řízení prokázáno, že stěžovatel neuvádí skutečnosti svědčící o tom, že by v jeho případě šlo o důvody hodné zvláštního zřetele dle § 14 zákona o azylu a na základě skutečností, které v řízení uvedl, nelze dospět k závěru, že by mu hrozilo v zemi původu nebezpečí vážné újmy. Dále uvedl, že se podrobně a řádně vypořádal ve svém rozhodnutí se všemi skutečnostmi a opatřil si dostatek informací a podkladů. Vycházel zejména z výpovědí stěžovatele, které porovnal s informacemi o zemi původu. Dále uvádí, že námitky stěžovatele týkající se nevypořádání se se všemi skutečnostmi uvedenými a vyšlými najevo v průběhu řízení jsou pouze obecného charakteru a odkázal na judikaturu Nejvyššího správního soudu (rozsudek ze dne 13. 4. 2004, č. j. 3 Azs 18/2004-37, a rozsudek ze dne 20. 12. 2005, č. j. 2 Azs 92/2005-58).

III. Právní hodnocení Nejvyššího správního soudu

[8] Nejvyšší správní soud nenalezl žádné formální vady či překážky projednatelnosti kasační stížnosti, a proto přezkoumal jí napadený rozsudek krajského soudu v rozsahu a v rámci kasační stížností uplatněných důvodů, zkoumaje přitom, zda napadené rozhodnutí netrpí vadami, k nimž by musel přihlédnout z úřední povinnosti (§ 109 odst. 3 a 4 s. ř. s.).

[9] Po posouzení přípustnosti kasační stížnosti se Nejvyšší správní soud ve věcech mezinárodní ochrany v souladu s ustanovením § 104a s. ř. s. nejprve zabývá otázkou, zda podaná kasační stížnost svým významem podstatně přesahuje vlastní zájmy stěžovatele. Není-li tomu tak, Nejvyšší správní soud takovou kasační stížnost odmítne jako nepřijatelnou.

[10] Institut nepřijatelnosti a jeho dopady do soudního řízení správního Nejvyšší správní soud podrobně vyložil v usnesení ze dne 26. 4. 2006, čj. 1 Azs 13/2006-39, č. 933/2006 Sb. NSS, v němž interpretoval neurčitý právní pojem *„přesah vlastních zájmů stěžovatele*“. O přijatelnou kasační stížnost se dle výše citovaného rozhodnutí může jednat v následujících typových případech: (1) kasační stížnost se dotýká právních otázek, které dosud nebyly vůbec či nebyly plně řešeny judikaturou Nejvyššího správního soudu; (2) kasační stížnost se týká právních otázek, které jsou dosavadní judikaturou řešeny rozdílně; (3) kasační stížnost je přijatelná pro potřebu učinit judikaturní odklon; (4) v napadeném rozhodnutí krajského soudu je shledáno zásadní pochybení, které mohlo mít dopad do hmotněprávního postavení stěžovatele.

[11] Nejvyšší správní soud při hodnocení projednávané věci dospěl k závěru, že kasační stížnost je důvodná, resp. tedy i přijatelná pro zásadní pochybení krajského soudu.

[12] Vzhledem k tomu, že stěžovatel uplatnil v kasační stížnosti také důvod podle § 103 odst. 1 písm. d) s. ř. s., Nejvyšší správní soud se zabýval nejprve tímto důvodem. Stěžovatel spatřuje nepřezkoumatelnost napadeného rozsudku v tom, že se zabýval otázkami, které nebyly předmětem řízení a nebyly stěžovatelem vůbec namítány. Jako příklad uvedl úvahy krajského soudu týkající se tzv. vylučující klauzule dle § 15 a § 15a zákona o azylu z důvodu (domnělého) spáchání trestného činu stěžovatelem v zemi původu. Podle názoru stěžovatele tak došlo k nepřípustnému překročení mezí správního soudnictví, a to v jeho neprospěch.

[13] K této námitce tzv. vylučující klauzule je nutné s ohledem na odůvodnění rozsudku krajského soudu uvést, že tato argumentace nepředstavovala nosné důvody napadeného rozsudku krajského soudu. Jak již Nejvyšší správní soud uvedl ve svém usnesení ze dne 21. 11. 2007, č. j. 8 As 52/2006-74, námitka proti právnímu názoru krajského soudu vyslovenému o určité otázce nad rámec posouzení žaloby, který není vlastním rozhodovacím důvodem a kam ani žaloba svými argumenty nesměřovala, nesplňuje podmínky kasačních důvodů uvedených v § 103 s. ř. s. Zmínka krajského soudu týkající se vylučovací klauzule proto neměla význam pro zákonnost napadeného rozsudku krajského soudu, pokud by nosné důvody jeho rozhodnutí obstály. Napadený rozsudek proto nelze v této části označit za nepřezkoumatelný.

[14] Stěžovatel dále spatřuje nepřezkoumatelnost napadeného rozsudku také v tom, že v něm zcela chybí vlastní závěry krajského soudu. Dle stěžovatele krajský soud pouze převzal argumentaci žalovaného.

[15] Dle předchozího zrušujícího rozsudku Nejvyššího správního soudu ze dne 19. 12. 2019, č. j. 8 Azs 224/2019-54, se měl s ohledem na zrušení rozhodnutí o žádosti stěžovatele o mezinárodní ochranu správní orgán v novém rozhodnutí vypořádat s posouzením otázky možného trestního stíhání (resp. udělení trestu smrti), tedy zda reálně nehrozí stěžovateli v případě návratu do vlasti riziko trestního stíhání a případně také trest smrti spojený s tímto trestním stíháním. Písemnosti předložené stěžovatelem totiž v původním řízení nebyly dostatečně zhodnoceny, protože azylový příběh stěžovatele byl správním orgánem označen jako nevěrohodný, a to zejména s ohledem na jeho gradaci. Stěžovatel podle něj nejprve uváděl, že si přeje zůstat v České republice kvůli své rodině, načež v dalších pohovorech začal uvádět své údajné obavy ze zadržení policií pro svou drogovou činnost. Tato svá tvrzení však podle žalovaného stěžovatel v původním řízení nepodpořil žádnými důkazy. Při posouzení žádosti proto bylo klíčové přezkoumatelně posoudit, zda předložením písemností v kontextu azylového příběhu unesl důkazní břemeno.

[16] Do této oblasti směřovaly po vydání nového, nyní napadeného, rozhodnutí žalovaného i hlavní žalobní námitky. Stěžejní námitkou celé žaloby, se kterou se měl krajský soud ve svém rozhodnutí vypořádat, bylo posouzení stěžovatelem doložených písemností s ohledem na břemeno tvrzení a břemeno důkazní v řízení o azylu. V žalobě stěžovatel k danému uvedl relevantní argumenty. Dle rozsudku Nejvyššího správního soudu ze dne 27. 3. 2008, č. j. 4 Azs 103/2007-63, bylo v tomto případě na správním orgánu, aby prokázal či vyvrátil pravdivost žadatelových tvrzení, a to zcela nevyvratitelně zjištěním přesných okolností vážících se na tato tvrzení anebo alespoň s takovou mírou pravděpodobnosti, která nevyvolává zásadní pochybnosti o správnosti rozhodnutí. Dle stěžovatele se tak v tomto případě nestalo. Následně dodává, že pro vyvrácení tvrzení či označení za nevěrohodné není možné využít pouhé spekulace či možnosti alternativního sledu událostí. Pokud tvrzení nevyvrátí listinnými ani jinými důkazy, dle stěžovatele je třeba z těchto podkladů vycházet. Tyto argumenty následně doložil i relevantní judikaturou (rozsudek NSS ze dne 30. 6. 2010, č. j. 9 Azs 17/2010-182 nebo č. j. 5 Azs 66/2008-70).

[17] Krajský soud se této otázce věnoval v bodě 15. svého rozhodnutí, v němž obecně dle konstantní judikatury uvedl, že v azylovém řízení stíhá břemeno tvrzení žadatele a břemeno důkazní je výrazněji rozloženo mezi žadatele o mezinárodní ochranu a správní

orgán, často však správní orgán rozhoduje za důkazní nouze, kdy žadatel ani žalovaný není schopen doložit, či vyvrátit určité tvrzení nebo skutečnost žádným přesvědčivým důkazem. Dále v odůvodnění vyjmenoval podklady, ze kterých žalovaný při posouzení žádosti o udělení mezinárodní ochrany vycházel, a shrnul postup žalovaného a uzavřel, že žalovaný dospěl k závěru, že se nejednalo „*o takové skutečnosti, které by byly způsobilé k vyhovění žádosti žalobce o udělení mezinárodní ochrany*“. Krajský soud konstatoval, že se „*s těmito závěry žalovaného* [...] *plně stotožnil* “. Nad rámec tohoto závěru se krajský soud k písemnostem předloženým žalobcem vyjádřil v bodě 18. svého rozhodnutí, ve kterém uvedl, že je nepravděpodobné, že by si zástupce stěžovatele nepořídil kompletní kopii předloženého rozsudku vietnamského Lidového soudu. Polemizoval, jak by mohli sousedé žalobce ve Vietnamu znát jeho adresu v České republice a zda by si mohli finančně dovolit s životní úrovní na vesnici, aby mu mohli zaslat předložené písemnosti. Uzavřel, že na žádném z předložených dokumentů nebyl stěžovatel ztotožněn, protože se v každém státě vyskytuje více osob se stejným jménem, a vyjmenovává nesrovnalosti na předložených dokumentech.

[18] Jak vyplývá ze shora uvedeného, krajský soud se při vypořádání stěžejní námitky žaloby ohledně hodnocení důkazů a unesení důkazního břemene omezil pouze na ztotožnění se se závěry správního orgánu v jeho rozhodnutí a uvedení nepodložených domněnek při „hodnocení“ stěžovatelem předložených písemností. Více se již k této žalobní námitce nevyjádřil.

[19] Nejvyšší správní soud si je vědom, že dle konstantní judikatury platí, že je-li rozhodnutí žalovaného důkladné a nedochází-li krajský soud k jiným závěrům, není praktické ani efektivní opakovat argumentaci žalovaného a týmiž nebo jinými slovy říkat totéž (srov. např. rozsudek NSS ze dne 31. 5. 2022, č. j. 4 Azs 242/2020-47). Zároveň však každé rozhodnutí soudu musí splňovat alespoň minimální požadavky na odůvodnění, což jsou podle judikatury v těchto případech zřetelné úvahy soudu, jak nad argumenty uvedenými v žalobě přemýšlel a proč je považoval za nedůvodné. Soud se může v odůvodnění ztotožnit se závěry správního orgánu, ale musí také uvést, proč takto činí. V neposlední řadě je nutno zdůraznit, že z judikatury Nejvyššího správního soudu vyplývá, že z odůvodnění napadeného rozsudku krajského soudu musí být zřejmé, proč soud nepovažoval za důvodnou právní argumentaci účastníka řízení v žalobě a proč žalobní námitky účastníka považuje za liché, mylné nebo vyvrácené, a to zejména tehdy, jde-li o právní argumentaci, na níž je postaven základ žaloby (rozsudek NSS ze dne 29. 7. 2004, č. j. 4 As 5/2003-52, nebo ze dne 14. 7. 2005, č. j. 2 Afs 24/2005-44). Pokud tyto standardy rozhodnutí krajského soudu nesplňuje, je nutné pokládat takové rozhodnutí za nepřezkoumatelné pro nedostatek důvodů ve smyslu § 103 odst. 1 písm. d) s. ř. s.

[20] Nejvyšší správní soud proto uzavírá, že krajský soud se v tomto případě měl vypořádat s argumentací obsaženou v žalobě, a to i s ohledem na zmíněnou relevantní judikaturu. Obecné myšlenky týkající se břemene tvrzení a důkazního v azylovém řízení a domněnky k posuzovaným podkladům, které měly osvědčovat pravdivost azylového příběhu stěžovatele, a to bez jakékoli argumentační logické linie, není možné považovat za dostačující k vypořádání žalobní námitky. Krajský soud musí jasně ve svém odůvodnění uvést, proč a v čem konkrétně nesprávnost dané žalobní námitky spočívá, jakými úvahami byl ve svém rozhodování veden a které důvody jej vedly k vyslovení závěrů obsažených ve výsledném rozhodnutí. Nejvyšší správní soud nemůže závěry o břemeni tvrzení a břemeni důkazním v posuzovaném případě nahradit svým posouzením, jelikož by tak stěžovateli vzal

jednu instanci soudního přezkumu. Jelikož nelze považovat posouzení dané otázky za dostatečné, napadený rozsudek je v této části nepřezkoumatelný pro nedostatek důvodů.

[21] Posledním důvodem, proč stěžovatel považoval rozsudek krajského soudu za nepřezkoumatelný, bylo jeho nedostatečné vypořádal námitky prokázání stěžovatelových kognitivních schopností vybavit si vzpomínky relevantní v rámci vedeného pohovoru. Na tuto skutečnost reagoval krajský soud v bodě 20. svého rozsudku. Dle soudu stěžovatel „*neprokázal, že by si špatně vzpomínal na zážitky a situace, které se odehrály před více než 18 lety s ohledem na jeho věk (71 roků), což nevyplývá ani z předložené lékařské zprávy ze dne 4. 8. 2021.*“ Krajský soud se tedy danou námitkou, byť krátce, zabýval a posoudil ji, tudíž z tohoto důvodu nelze ve světle výše citované judikatury rozsudek označit za nepřezkoumatelný.

[22] Nejvyšší správní soud dodává, že vada nepřezkoumatelnosti je v projednávané věci do značné míry důsledkem disproporční struktury odůvodnění rozsudku, v němž je na dvanácti stranách shrnuta žaloba, rozhodnutí žalovaného a průběh řízení. Naopak samotné vypořádání je obsaženo na třech stranách, z nichž část tvoří úvahy soudu o otázkách, které nebyly v řízení namítány.

[23] S ohledem na nepřezkoumatelnost rozsudku krajského soudu se nemohl Nejvyšší správní soud zabývat dalšími námitkami stěžovatele. Dané otázky nepředstavují oddělitelnou skutkovou nebo právní otázku ve smyslu usnesení rozšířeného senátu Nejvyššího správního soudu ze dne 19. 2. 2008, č. j. 7 Afs 212/2006-74, č. 1566/2008 Sb. NSS, které by byly samostatně přezkoumatelné a ke kterým by mohl za této procesní situace zaujmout stanovisko.

IV. Závěr a náklady řízení

[24] Ze shora uvedeného vyplývá, že Nejvyšší správní soud považuje za částečně opodstatněnou námitku týkající se nepřezkoumatelnosti napadeného rozsudku, proto jej podle § 110 odst. 1, věty první, s. ř. s. zrušil a věc vrátil krajskému soudu k dalšímu řízení. V něm je krajský soud podle § 110 odst. 4 s. ř. s. vázán právním názorem vysloveným v tomto rozsudku.

[25] V novém rozhodnutí o věci rozhodne krajský soud i o náhradě nákladů řízení o kasační stížnosti (§ 110 odst. 3 s. ř. s.).

P o u č e n í : Proti tomuto rozsudku **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 25. května 2023

JUDr. Radan Malík
předseda senátu